ומשמע מהכא דיחיד מומחה דשרי נדרים דוקא סמוך כמומחה של מועדי ה' דהיינו משה ואהרן דאין הפרש בין זה לזה אלא שמועדי ה' צריכין שלשה מומחין ונדרים סגי ביחיד. אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"ו מהל' שבועות (הלכה ה) דכל שהוא רב מובהק מתיר יחידי ולפ"ז אמרו דהא דפרכינן הכא והא בפרשת נדרים דאשי המטות כתיב גא פריך אמאי דאמר דפרשת נדרים אינה צריכה מומחה דראשי המטות נאו סמוכין משמע דבכל דוכתי דצעי מומחין אלהים קרי להו והכא כיון דלא כתיב בהו אלא ראשי המטות פשיטא דלאו מומחה סמוך קאמר אלא למאי דאמרי דאפילו ג' הדיוטות פריך דהא ראשי המטות דלא משמע מומחין אפ"ה לאו הדיוטות נינהו ואמר רב חסדא ביחיד מומחה כלומר דגמיר וסביר. ולדידי קשיא לי אי הכי ג' הדיוטות מנלן ממעוטא דאלה נימא מומחין הוא דלא בעי כמועדי ה' אבל תלתא דגמירי וסבירי בעינן וכדכתיב ראשי המטות וכי תימא אי הכי מעוטא דאלה למה לי דהא מראשי המטות נמי משמע דלא בעינא מומחין וכדכתיבנא ליתא דאי מיעוטא דאלה דכתיב במועדי ה' לא מצית מוקמת ליה למילתא אחריתי שפיר קאמר אבל כיון דמצית מוקמת ליה למעוטי שבת שאין צריך קידוש ב"ד תו לא מייתר לך מעוטא דאלה ומעוטא נמי שפיר מקיים לשבת בראשית ולפרשת נדרים דכתיב גבי מועדי ה' שאין אחד מהן שוה למועדות לקידוש ב"ד ולמומחין ואכתי נצעי בנדרים תלתא דגמירי וסבירי ויתיא לי דאי הכי סמיכותא דנדרים למועדי ה' למה לי אלא דאי דמשום סמיכותא משמע דלמעוטא דנדרים נמי אתא והכי מדרים אלה דהיינו מועדות אפי' כשהן ג' צריכין מומחין דידהו דהיינו ראשי המטות דגמירי וסבירי אלא בחד מיניהו סגי כן ג"כ. ומייתו ראיה להך סברא דלא בעינא סמוך מדאזדקיק ליה רב לרב חננאל יחידי והא רב לאו סמוך היה ואי מהא לא איריא דבירושלמי משמע שנטל רשות מן הנשיא דגרסי' התם [פיס"ו] מהו למעות הזקנים לדברים יחידים נשמעינה מן הדא רב (מתני') להתיר נדרים ולראות כתמים מן דדמך בעו גבי בריה מומי בכורות אמר איני מוסיף לך על מה שנתן לך אבא מ"ר יוסי בר בון דלא יהב ליה לדון יחידי ולראות כתמים ולהתיר נדרים ולראות מומין שבגלוי מן דדמך בעו גבי בריה מומין שבסתר מ"ל איני מוסיף לך על מה שנתן לך אבא ע"כ אלמא רב רשותא שקל ומש"ה איכא למימר דהוה מזדקיק יחידי ומיהו לא תימא דאדרבה האי ירושלמי דאייתי איפכא מוכח דסמוך בעינן דאי לא למה ליה לרב למנקט רשותא דלא קאי' דמש"ה נקטיה כי היכי דליהוי שרי נדרי בדוכתא דאיכא חשיבי מייה ואי לאו רשותא לא יאי לתלמידא למשרא נדרא באתרא דרביה. ומיהו עובדא אחרינא איכא בירושלמי דמשמע מיניהו דלא בעינא סמוך דגרס התם אמר קמיה דרבי יוסי רב הונא שרי נדרין ר' זירא בעא קמיה דר' יוסי רב הונא ראשי המטות בתמיה א"ל ואין ליה רב הונא מאן אינון ראשי המטות ורב הונא ראש לראשי המטות אלמא רב הונא אע"פ שלא היה סמוך הוה שרי נדרין ביחיד וכי תימא דשותא נקט מרים גלותא אי הכי מאי קמתמה ר' זעירא רב הונא ראשי המטות בתמיה ור' יוסי נמי למה ליה לאהדורי רב הונא ראש לראשי המטות דנקיט רשותא אלמא משמע דהני דלא נקטיה משום דרב מובהק הוה שרי ביחיד. ורבינו שמואל ז"ל כתב בפרק י"נ [נ"ב קכ:] כלשון הזה הכא נמי ביחיד מומחה בקי בגמ' כלומר רב מובהק וכבר כתבתי מזה בפ"ק דמכילתין[ד] ובפרק ד' נדרים[ה] בס"ד. וקשה לי אי לא בעי מומחה אלא גמיר וסביר היכי הוה סבירא לר' זעירא דרב הונא לא מצי שרא נדרא ביחיד וע"ל דכיון דראשי המטות כתיב משמע דהפרת נדרים נמסרה ליותר מובהקין שבדור והוה ס"ל לר' זעירא דרב הונא בדריה לאו בר הכי הוה ולפיכך אני אומר דלמאן דס"ל דלא בעינן סמוך כל שהוא רב מובהק בדורו מתיר יחידי. והוצרכתי לכתוב זה מפני שראיתי מי שכתב דאפילו למאן דס"ל דלא בעי סמוך בזמן הזה ליכא מומחה דחזי לסכי והצינא דאיה מן הירושלמי דהוה מתמה מעיקרא אפי' ברב הונא ולא ס"ל כן אלא אי לא בעי סמוך כל היכא דגמיר וסביר והוי מראשי המטות לפוס דריה סגי: **א"ר יוחנן השותק על מנת למיקט.** כדי להקניט אשתו שדעתו לקיים נדריה והוא אינו מתכוין לכך אלא שיפר לה לאחר מיכן: **אימתי אמרו מה הנעל נתרוקנה רשות לאב.** פירשתיה למעלה (דף סח.): **מאי לאו בשותק על מנת למיקט.** דכיון דפסק ותני שמע ושתק ומת ביום שלאחריו אין יכול להפר כל שתיקה במשמע אפילו ע"מ למיקט אלמא הך שתיקה נמי מקיימת: **לא בשותק ע"מ לקיים.** שיהא הנדר מקויים בכך כלומר שקיימו בלבו והיינו דפרכינן אי הכי היינו שמע וקיים. ולא דמי האי שותק ע"מ לקיים דאמר הכא לשותק ע"מ לקיים דאמרינן לקמן (דף עט.) כדנפרש עלה דהתיא ודכוותה אשכחן בהש"ס טובא תרי גווני בחד לישנא: **אלא בשותק סתם.** שלא גמר בלבו שיהא מקויים מעתה ולא שתק גם כן על מנת למיקט אלא שתק סתם: שהשתיקה

מועדי ה' אצריכין קידוש ב"ד שבת בראשית באין צריכה קידוש ב"ד מועדי ה' גצריכין מומחה ואין פרשת נדרים צריכין מומחה אפי' בית דין הדיוטות והא בפרשת נדרים ראשי המטות כתיב דאמר רב חסדא ואיתימא רבי יוחנן ביחיד מומחה א"ר חנינא השותק על מנת למיקט מפר אפילו מכאן ועד י' ימים מתיב רבא האימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בזמן שלא שמע הבעל או ששמע ושתק או ששמע והפר ומת בו ביום אבל שמע וקיים או ששמע ושתק ומת ביום של אחריו אין יכול להפר מאי לאו בשותק על מנת למיקט לא בשותק על מנת לקיים אי הכי היינו או שמע וקיים אלא בשותק סתם מתיב רב חסדא חומר בהקם מבהפר ובהפר מבהקם חומר בהקם שהשתיקה

לריכין קידוש. דכתיב (ויקרא כג) אשר תקראו אותם במועדם: **שבת בראשית אין לריכה קידוש.** דחיילא וקדשה מאליה: **השותק על מנת למיקט.** שאינו שותק כדי לקיים הנדר אלא שעושה כדי להקניטה ולהוכיחה כדי שלא תרגיל עוד בנדרים שהיא סבורה שהוא שותק על מנת לקיימו: **אפי' מלאן עד י' ימים.** יכול להפר הואיל ולא היה דעתו לקיים: **מאי לאו בשותק על מנת למיקט.** וכגון דאמר לאד דלמיקט עביד כי מת ביום שלאחריו אין יכול להפר ותיובתא דרבי חנינא: **לא בשותק על מנת לקיים.** ולכך אינו יכול להפר: **היינו או שמע וקיים.** ותרי זימני למה לי: **בשותק סתם.** ולאומרא אזלינן: קיים

מסורת הש"ס

ד) ב"ב קכ: ע"ש קכח. יבמות כה: ע"ש בכורות לא. ע"ש, ה) נעיל סח. ע. עב, ו) [נ"ל: מנחיה רבי. רש"ס], ז) [דף ח: ד"ה ושמתא], ח) [נעיל דף כב. ד"ה והתם],

תוספות

מועדי יי' צריכי' קידוש ב"ד. שמקדשין ב"ד ר"ח ניסן לעשות בו פסח בעי"ו בו: ואין שבת בראשית צריכה קידוש. שאין לריך לקדש יום ראשו' לקדש בשביעי בו לשבת: מועדי יי' צריכים מומחי'. כדכתי' (ויקרא כג) אלה מקראי קדש אשר תקראו אותם, קרי ביה אתם, משה ואהרן דמומחי' הייתו: ואין נדרי' צריכי' מומחין. ולהכי סמך פ' נדרי' למועדי' לדרוש קן, וע"כ תלתא הדיוטו' בעי', כדפי' (ע"ל ד"ה להכשיר) מדאמטרי' ראשי המעו' ביחיד מומחה: השותק ע"מ למקט. שתלטער אשתו ובדעתו לבטל לה אתמי קר: **אימתי [אמרו] מת הבעל בו'.** היינו בריית דאיתא דאיתיגן ריש פירקין (נעיל סח.): **מאי לאו.** הא דתנן שמע ושתק ע"מ למיקט, וקתני דהוי שתיקה מעלית, ומשמע הוא דמיון אדמיון דאי בע"מ לקיים היינו שמע וקיים: שותק לקיים. כמו לקיים בהדיא ואין יכול להפר:

פירוש הרא"ש

מועדי ה' צריכים קידוש ב"ד. שמקדשין ב"ד ר"ח ניסן לעשות פסח בחמשה עשר בו: **שבת בראשית.** לפי שגם המועדים קרויין שבת להכי קרי ליה שבת בראשית: **אין צריכה** קדוש ב"ד. שיקדשו ב"ד יום ראשון לעשות שבת ביום השביעי וכתיב מועדי ה' יחידא למעוטי שבת מקדוש ב"ד: מועדים צריכין מומחה. דכתיב מועדי ה' אשר תקראו אותם קרי ביה אתם ומשה ואהרן מומחין היו: השותק ע"מ למיקט. להקניט ולגער אשתו אבל דעתו להפר: **מאי לאו.** הא דקתני שמע ושתק מועמע בכל ענין אפי' שתק ע"מ למיקט: ומשני לא. דוקא בשותק ע"מ לקיים: **אי הכי היינו שמע וקיים.** דמשמע בכל מיני קיומין בין שאמר קיים ליכי בין ששתק ע"מ לקיים: **אלא בשותק סתם.** ולא גמר בלבו אם לקיים אם להפר אבל אם גמר בלבו ושתק כדי למיקט לא הוי קיום:

מוספ רש"י

מועדי ה' צריכין קידוש ב"ד. שהיו מקדשין את החדש על פי הראיה ומתוך כך מתקדש מועד בזמנו, שלפי עיבור השנה ועיבור החדשים המועדים מתעברין, אבל המועדים עצמן לא היו מקדשין כי אם החדשים, כדתנן בר"ה (כב.) לגבי קידוש החדש, שאם ב"ד אומר מקודש וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש, שנאמר אשר תקראו אותם, קרי ביה אתם, ותרי זמני מקודש מקודש נפקא לן מדכתיב מקראי קדש שהיו מקדשין את החדש על פי הראיה וזהו תיקון המועדות וקדושתן (רשב"ם ב"ב קכא.). **שבת בראשית אין צריכה קידוש ב"ד.** כעין שמקדשין המועדות על ידי קידוש ראשי חדשים, אין מקדשין אחד בשבת לעולם יום שביעי שבת הוא אבל קידוש ב"ד, ופקא ליה מדכתיב מועדי ה' יחיד, דמלי למיכתב אלה אשר תקראו אותם מקראי קדש. שבת בראשית קרי ליה לשבת, משום דכל מועדות נמי כתיב בהו שבת שבתון, הלכך קרי ליה שבת בראשית, שמקודשת ונאה משאת ימי בראשית, דשבת ראשונה כתיב בריכולו וקדש אותו (שם). מועדי ה' צריכין מומחה. ולא מקדשי בג' הדיוטות כהפרת נדרים, ולא ביחיד מומחה כהפרת נדרים, אלא בשלשה מומחין, כדאיתא בר"ה (כה:) אין לך מומחה בישראל יותר ממשה רבינו ובקאמר ליה רחמנא עד דאיכא אהרן בהדך דכתיב ויאמר ה' אל משה ואל אהרן וגו' החדש הזה לכם, כמה מומחין, ואין ב"ד שקול ומוסיפין עליהם עוד אחד (ב"ב שם). **אימתי אמרו.** בנערה קא נקטי לה מתניתין, **מת הבעל.** כשהוא אנוס, **נתרוקנה רשות לאב.** כאלו שמריח יין מכלי אל כלי, כלומר איפא כל הרשות מן הנעל ונא לרשות האב, בזמן שלא שמע הבעל. את נדרה קודם שימות, דביום שמעו בעינן וליכא, או ששמע ושתק או ששמע והיפר, חלקו בו ביום ששמע, ואפילו שמע ושתק שלא הפר ולא קיים ולא הספיק להרהות דעתו עד שמת בו ביום, דהואיל ואכתי איכא שהות ביום דאי מיפר מיפר איכא למימר דמיתה גרמה לו, דדלמא אי הוה קיים אכתי הוה מיפר לה מיקמי דליעבר יומא, ומת בו ביום קאי אשמע ושתק (לעיל סח:). **אבל שמע הנעל וקיים.** אע"פ שמת בו ביום, או ששמע ושתק. כל אותו היום, ומת הנעל ביום של אחריו אין האב יכול להפר. הואיל ועבר יום שמעו (לעיל סח:).

קיים בלבו קיים הפר בלבו אינו מופר. והיינו חומר בהקם מבהפר: **קיים אינו יכול להפר.** אלא"כ נשאל לחכם על הקמתו: **הפר אינו יכול לקיים.** קתני מיהת שהשתיקה מקיימת וכו': **נשאלין על ההקם.** שאם קיים לה לנערה המאורסה אביה או בעלה והלך השני ונשאל לו על נדרה של זו ואח"כ הלך זה שקיים ונשאל על הקמתו: **ואין נשאלין על ההפר.** אם הפר לה אחד מהן והלך חבירו ונשאל לחכם על חלקו אין זה שאלה לפי שאין נשאלין על נדר שאינו נדר כגון זה שמופר במקצת הוי נדר ואין נדר: **כשהוא אומר.** למעלה הימנו כי החריש לה (ג) הוי בשותק וכו': **בשותק ע"מ למיקט.** וכתיב בהוא קרא והקיים את כל נדריה דשוא אינו יכול להפר: **קראי יתירי כתיבי.** מדכתיב החרש יחריש כמה פעמים ש"מ (ג) בשותק ע"מ למיקט אינו מפר. ע"א קראי כתיבי החרש יחריש וכי החריש הרי ג' חד בשותק ע"מ לקיים וחד ע"מ למיקט וחד בסתם: **יודע אני שיש נדר.** הרי ששמע באשתו שנדרה ולא הפר לה ואמר לאחר מכן יודע אני שיש נדר שאשה נודרת אסורה במה שנדרה: **אבל איני יודע שיש מפירין.** דלאפשר בתקנה לכך לא הפרתי לה: **יפר.** דכיון דלא הוה ידע שיש מפירין מאי ה"ל למיעבד נעשה כמי שלא שמע: **אבל איני יודע שזה נדר.** חשוב וצריך לבטלו: **ר"מ אומר לא יפר.** דכיון דידע דנדרה ויש מפירין כשמיעה בעלמא דמי ואיבעי ליה למפר מעיקרא: **וחכ"א יפר.** עכשיו דכיון דלא ידע מתחלה דהאי נדר צריך הפרה כמי ששמע עכשיו דמי ולא לכתחלה:

הדרן עלך נערה המאורסה

ואלו נדרים שהוא מפר דברים שיש בהן ענוי נפש. כדכתיב לענות נפש אישה יקימנו ואישה יפרנו (במדבר ל) אמר

שהשתיקה מקיימת. כל ששתק כל יום שמיעה: **קיים בלבו קיים.** שאין צריך להודיע בשפתיו: **הפר בלבו אינו מופר עד שיודיע בשפתיו.** ומלאה בעיני דילפינן לה משתיקה דיום שמעו שהיא מקיימת דטעמא מאי משום דכיון שעבר יום שמיעה ולא הפר גלי אדעתיה שהוא רוצה בקיומו של נדר אלמא כל שבלבו לקיימו סגי אלא דיהיב ליה רחמנא כל ההוא יומא להפרה משום דעד דערבא שמשא לא מוכח מידי שיהא רוצה לקיים דלמא בתר הכי מפר לה כיון דבתר דעתיה בלחוד אזלינן. ומינה דכל שקיים בלבו קיים לאלתר דהוה ליה כאילו עבר יום שמיעה. וכי אמרינן הכא הפר בלבו אין הפר דווקא דלא אמר לה מלי אכלי אבל היכא דאמר לה הכי סגי וכדכתיבנא לעיל (דף עד:): **קיים אין יכול להפר הפר אין יכול לקיים.** להא מילתא לא חמירא הקמה מהפרה ולא הפרה מהקמה ולאו משום חומר נקטינהו אלא כיון דלאמעיונן דיני הקמה והפרה מני הא נמי בהדייהו: **מאי לאו בשותק על מנת למיקט.** ופס"ה קתני שהשתיקה מקיימת כל שעבר יום שמיעה: **לא בשותק על מנת לקיים.** שיהא הנדר מקויים מעתה: **תומר בהפר מנלן.** לאו דוקא מנלן דהא לא בעי אלא מאי ניהו אותו תומר של הפרה: **נשאלין על ההקם.** שאם הקים יכול לישאל עליו (ד) באותו יום שמיעה ויכול להפר בו ביום: **ואין נשאלין על ההפר.** שאם הפר שוב אינו יכול לישאל לבטל אותה ההפרה: **כשהוא אומר כי החריש לה הרי בשותק ע"מ לקיים.** ע"מ לקיים לאח"ז שלעתה שיתקיים כשיעבור יום שמיעה אבל אין דעתו שיהא מקויים שמיעה זו דאי כי היכי מלי מפר בכל יום שמיעה ולא דמי האי שותק ע"מ לקייס דהכא להנהו שותק על מנת לקייס דלעיל: **קראי יתירי כתיבי.** תלתא קראי כתיבי החרש יחריש תרי כי החריש לה הא תלתא: **מתיב רבא גדרה עם אשתה וכו'.** אע"ג דאתותב חדא זמנא מותבינן עליה תו וא"מ דאי משכחינן פירוקא בההיא דלעיל אכתי הויא הך תיובתא: **שאם לא הפר והשכה אין יכול להפר.** טעמא יהיב למאי דמפירין בשבת אפילו אלא לצורך השבת לפי שהשעה עוברת כדפריש"ת לעיל (דף עו:): **ואמאי ליהוי כשותק ע"מ למיקט.** דאי אמר בשותק ע"מ למיקט מלי מפר לפי שאותה הקמה לא היתה על דעת שיתקיים הנדר כ"ש דאי הוו אמרי רבנן דאינו מפר נדרים שאינן לצורך השבת דהוה מלי דאשתיק בשבת לאו משום קיום אלא מפני שלא היה יכול להפר אלא ודאי משמע דכל שתיקה מקיימת: **מתיב רב אשי אני שיש נדרים. שנדרים שנדרה אשתי הוו נדרים: אבל איני יודע שיש מפירין.** ביום ששמעתי לא הייתי יודע שהבעל יכול להפר נדרי אשתו כלל: **יפר.** בתוך אותו יום שלמד שהבעל יכול להפר דהתוא יומא ה"ל לדידיה יום שמיעה אבל עד השתא לא דלא מיקרי יום שמיעה אלא כשיודע דיני ההפרה: **אבל איני יודע שזה נדר.** שזה מן הנדרים שהבעל מפר: **ר"מ אומר לא יפר.** אחר יום שמיעה דכיון שיודע הוא שהבעל מפר נדרי אשתו מקרי יום שמיעה: **וחכמים אומרים יפר.** דכיון שלא ידע הפרת נדר זה לא מיקרי יום שמיעה. ואם איתא דשותק ע"מ למיקט מפר אמאי אומר ר"מ לא יפר דהא איהו לא שתק אלא משום שלא היה יודע שיהא יכול להפר וליהוי כשותק ע"מ למיקט וע"כ לא פליגי רבנן עליה דר"מ אלא משום דסבירא להו דלא הויא שמיעה אבל אי הויא שמיעה מודו ליה דלא יפר אלא ודאי משמע דשותק ע"מ למיקט לא מלי מפר. הלכך נקטינן דשותק ע"מ למיקט כסתם ולא מלי מפר אלא ביום שמיעה בלבד ושותק על מנת לקיים לאלתר שוב אינו יכול להפר ואפילו בו ביום:

הדרן עלך נערה המאורסה

ואלו נדרים שהוא מפר. שהבעל מפר וכן האב מפר לבתו: **שיש בהן ענוי נפש.** מפרש בגמ' [ע"ב] דה"ה דמפר נמי דברים שבינו לבינה אלא דנקט הני לפי שהוא (סובר) מפר אותן לגמרי בין לעצמו בין לאחרים מה שאין כן בדברים שבינו לבינה שאין מפר לאחרים אלא לעצמו: **אם אריחך אם לא אריחך.** בגמ' [ע"ב] מפרש היכי קאמרה: **אם אתקשט אם לא אתקשט.** קשוט הפנים כגון כחול ופקוס דבהא הוא דסבירא להו לרבנן דמפר משום נדרי ענוי נפש אבל קשוט של מטה אפי' רבנן מודו לרבי יוסי דאין אלו נדרי ענוי נפש אלא דברים שבינו לבינה. והכי נמי מוכח בגמ' דבקשוט הפנים אמרי' דקאמר [פ:] דכוותיה דקתני שלא אתקשט בנפט לכלוך הוא ואמר נמי מאן שמעת ליה דכחול ופקוס דברים שבינו לבינה הוי רבי יוסי כלומר דאילו לרבנן נדרי ענוי נפש הוו והיינו מתני' אבל קשוט שלמטה מדברים שבינו לבינה הוי והכי איתא בהדיא בפ' המדיר (כתובות עא.) גבי בעניות שלא נתן קלבה: אמר

[ומשני בשותק סתם הוה מלין לגנאי בשותק ע"מ לקיים לאחר זמן ועדיין לא קיים ושתק כל היום ומילתא דפשיטא היא דאפילו שתק סתם הוי קיום כ"ש שתק לקיים אלא אגב דנעי למימר הפר בלבו אינו מופר נקטינה ודוחק הוא דקיים בלבו קיים משמע דלאלתר הוי מקיים ואין יכול להפר דכמיד כי אשה יקימנו דמשמע מיד שקיימו הוי מקוים וכן אישה יפירנו מיד הוי מופר: היינו קיים בלבו. ס"ד דמש"ס תירץ לא שתק ע"מ לקיים היינו שאמר בלבו קיים ליכי והוה מלי לגנאיי בשותק ע"מ לקיים קאמינא אלא שלא חשש אלא למצות לו שתיקה שהיא קיום אי נמי היינו דקא"ל בשותק סתם דשותק ע"מ לקיים קרו ליה סתם לגבי כלפי היכא דאמר בלבו קיים ליכי: ולוקי **הא** בשותק ע"מ לקיים **והא** בשותק סתם. אבריירתא קא פריך כיון דליכא אלא תרי קראי מגלן למעוטי ע"מ למיקט לוקים קרא במסתבר: ומשני **קראי יתירי כתיבי.** ואם החרש יחריש: **ואמאי** ליהוי בשותק ע"מ למיקט. אם נדרה עם אשתה ולא הופרה להפר אי הימה בשביל כבוד שבת ודעתו להפר אמאי הוי קיום: **אבל איני יודע שיש מפירין.** לא למד שהבעל יכול להפר נדרי אשתו: **יפר.** אחר כמה ימים דשתיקתו לא הוי קיום כיון דלא ידע שבידו להפר: **אבל אינו יודע שזה נדר.** לא ידע שנדר זה של ענוי נפש אי לא ידע שהתפיקה באותו ענין שהוא נקרא נדר: **רבי מאיר אומר לא יפר.** דכיון דידע שיש מפירים קרינא ביה והחרש לה ביום שמעו] ואמאי ליהוי כשותק ע"מ למיקט ואמאי אמר ר' מאיר לא יפר בודאי דעתו להפר אלא שאינו יודע שבידו להפר ורבנן לא פליגי אלא דסברי דלא הוי שמיעה כלל: הדרן עלך נערה המאורסה

ואלו נדרים שהוא מפר. אב או בעל: שיש בהן ענוי נפש. דכתיב כל נדר וכל שבועה איסר לענות נפש איש יקימנו ואישה יפרנו והוא הדין לאב כדברים בספרי בין איש לאשתו בין אב לבתו מקום אב בעל אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש אף אב אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש: **אם ארחיך לא ארחיך.** בגמ' מפרש היכי קאמרה:

א שהשתיקה מקיימת ואין שתיקה מבטלת

ב קיים בלבו קיים הפר בלבו אינו מופר [ג]קיים אין יכול להפר הפר אין יכול לקיים קתני שהשתיקה מקיימת מאי לאו בשותק על מנת למיקט לא בשותק על מנת לקיים היינו קיים בלבו קיים אלא בשותק סתם אשכחן חומר בהקם מבהפר בהפר מבהקם מנא לן (ה) [ד]אר"י נשאלין על ההקם ואין נשאלין על ההפר מתיב רב כהנא [1]ואם החרש יחריש לה אישה וגו' בשותק על מנת למיקט הכתוב מדבר אתה אומר בשותק על מנת למיקט או אינו אלא בשותק על מנת לקיים כשהוא אומר כי החריש לה הרי בשותק על מנת לקיים הכתוב מדבר הא מה אני מקיים אם החרש יחריש לה אישה [ה]בשותק על מנת למיקט הכתוב מדבר תיובתא ולוקים הא בשותק על מנת לקיים הא בשותק סתם קראי יתירי כתיבי מתיב רבא [ו]נדרה עם חשכה מפר לה עד שלא חשכה שאם לא הפר וחשכה אינו יכול להפר אמאי להוי כשותק על מנת למיקט תיובתא מתיב רב אשי [ז]יודע אני שיש נדרים אבל איני יודע שיש מפירין יפר יודע אני שיש מפירין אבל איני יודע שזה נדר ר"מ אומר לא יפר וחכמים אומרים יפר ואמאי ליהוי כשותק על מנת למיקט תיובתא:

הדרן עלך נערה המאורסה

[ז]**ואלו** נדרים שהוא מפר [ח]דברים שיש בהן ענוי נפש [ט]אם ארחץ ואם לא ארחץ אם אתקשט ואם לא אתקשט אמר

ע א מיי' פי"ב מהלכות נדרים הל' יח סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף כח:

עא ב ג מיי' שם פי"ג הל' יט סמג שם טוש"ע שם סעי' לח וסעיף מא:

[ד] מיי' שם הל' כ טוש"ע שם סעיף מט:

עב ה מיי' שם פי"ב הל' יח סמג שם טוש"ע שם סעיף כח:

א ו מיי' פי"ב מהל' נדרים הל' ז סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף נה:

ב ז מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף נט:

תורה אור השלם

1. וְאִם הַחֲרֵשׁ יַחֲרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל יוֹם וְהֵקִים אֶת כָּל נְדָרֶיהָ אוֹ אֶת כָּל אֲסָרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הֵקִים אֹתָם כִּי הֶחֱרִשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ:

במדבר ל טו

גליון הש"ם

גמ' קיים בלבו קיים. עיין לקמן דף פו ע"ב בהר"ן ד"ה למימרא: **בהר"ן** ד"ה **הפר** כו' ומינה דכל שקיים בלבו. ק"ל הא קיי"ל דלף דדברים שבלב לא הוו דברים מ"מ היכא דמוכח וגלוי לכל הוי דברים ההיא דמבכתת וכדומה מ"מ מה ראיה דבשתק כל יום השמיעה דאנו דנין דמוכח שהוא רוצה בקיומו של נדר וגלוי לנו בקיומו מש"ה הוי קיום אבל בקיים בלבו שאינו גלוי לכל הוי ככל דברים שבלב דלא מהני ופע"ב: **בהר"ן** ד"ה **נשאלין.** באותו יום שמיעה. וכ"כ תוס' כתובות דף עא ע"ב ד"ה אבל הכא:

תוספות

הפר בלבו אינו מופר. שהצריכו חכמים שיוציא הפרה בפה. וקשה דלעיל (עז:) תני דב"ה אי' מבטל בלבו, ואמאי דפרישי' לעיל (שם ד"ה וב"ה) דמיירי באומר לה טלי ואכלי ניחא: **קיים אינו יכול להפר.** מצו' דתמי' (במדבר ל) אישה יקימנו כיון שקיימו מקויים: **הפר אינו יכול לקיים.** שכבר בטל. וקר מיפא שוב בין בהקמה בין בהפרה, ואגב גרלה דלעיל נקטינ: **והחריש לה ביום שמעו בשותק ע"מ לקיים הכתוב מדבר.** תימה למורי רבנו שמשון ז"ע, דהכא משמע דשותק ע"מ לקיים הוא שתיקה גרידא ולא קיים בלבו, ולעיל פריך היינו קיים בלבו, ויש [לומר] לעיל דשני בשותק ע"מ לקיים ס"ל שתיקן שקיים בלבו, ולכך פריך היינו [קיים בלבו], אבל שותק ע"מ לקיים דהכא היינו שותק סתם, ולעיל כי

פירוש הרא"ש

קיים בלבו קיים הפר בלבו אינו מופר. כי צריך שיוציא הפרה בפיו אבל אם אמר בלבו קיים ליכי שוב אין יכול להפר והא דאמרי ר"ש לעיל שמבטל בלבו למאי דפרשינן דקתי אמרי ואכלי ניחא הכי"מ ממי"ן פי' הפר בלבו היינו שאשה בלבו שיהא מופר אבל לא אמר בלבו מופר ליכי והוצרך לפרש לפירושו קיים בלבו קיים שאשה בלבו לקיים ושתק כל היום ומילתא דפשיטא היא דאפילו שתק סתם הוי קיום כ"ש שתק לקיים אלא דגנאי אינו מופר נקטינה ודוחק הוא דקיים בלבו קיים משמע דלאלתר הוי מקיים ואין יכול להפר דכמיד כי אשה יקימנו דמשמע מיד שקיימו הוי מקוים וכן אישה יפירנו מיד הוי מופר: היינו קיים בלבו. ס"ד דמש"ס תירץ לא שתק ע"מ לקיים היינו שאמר בלבו קיים ליכי והוה מלי לגנאיי בשותק ע"מ לקיים קאמינא אלא שלא חשש אלא למצות לו שתיקה שהיא קיום אי נמי היינו דקא"ל בשותק סתם דשותק ע"מ לקיים קרו ליה סתם לגבי כלפי היכא דאמר בלבו קיים ליכי: ולוקי **הא** בשותק ע"מ לקיים **והא** בשותק סתם. אבריירתא קא פריך כיון דליכא אלא תרי קראי מגלן למעוטי ע"מ למיקט לוקים קרא במסתבר: ומשני **קראי יתירי כתיבי.** ואם החרש יחריש: **ואמאי** ליהוי בשותק ע"מ למיקט. אם נדרה עם אשתה ולא הופרה להפר אי הימה בשביל כבוד שבת ודעתו להפר אמאי הוי קיום: **אבל איני יודע שיש מפירין.** לא למד שהבעל יכול להפר נדרי אשתו: **יפר.** אחר כמה ימים דשתיקתו לא הוי קיום כיון דלא ידע שבידו להפר: **אבל אינו יודע שזה נדר.** לא ידע שנדר זה של ענוי נפש אי לא ידע שהתפיקה באותו ענין שהוא נקרא נדר: **רבי מאיר אומר לא יפר.** דכיון דידע שיש מפירים קרינא ביה והחרש לה ביום שמעו: [רבנן סברי כיון דלא ידע שיש בידו להפר נדר זה אי הוה שהיה צריך הפרה לא קרינן ביה והחרש לה ביום שמעו] ואמאי ליהוי כשותק ע"מ למיקט ואמאי אמר ר' מאיר לא יפר בודאי דעתו להפר אלא שאינו יודע שבידו להפר ורבנן לא פליגי אלא דסברי דלא הוי שמיעה כלל: הדרן עלך נערה המאורסה

ואלו נדרים שהוא מפר. אב או בעל: שיש בהן ענוי נפש. דכתיב כל נדר וכל שבועה איסר לענות נפש איש יקימנו ואישה יפרנו והוא הדין לאב כדברים בספרי בין איש לאשתו בין אב לבתו מקום אב בעל אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש אף אב אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש: **אם ארחיך לא ארחיך.** בגמ' מפרש היכי קאמרה:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אמר רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש ואלו הן נדרי ענוי נפש [א]אמרה קונם פירות העולם עלי הרי זה יכול להפר פירות מדינה זו עלי יביא לה ממדינה אחרת פירות חנווני זה עלי אינו יכול להפר ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו הרי זה יפר דברי רבי יוסי: **גמ'** נדרי ענוי נפש הוא דמפר שאין בהן ענוי נפש אינו מפר והא תניא [1]בין איש לאשתו בין אב לבתו מלמד שהבעל מפר נדרים שבינו לבינה [2]אמרי הלין והלין מפר מיהו ענוי נפש מפר לעולם אבל אין בהן ענוי נפש כדאיתה תחותיה הויא הפרה מכי מגרש לה חייל עלה נדרה בדברים שבינו לבינה שאין בהן ענוי נפש אבל יש בהן ענוי נפש לא חייל עליה נדרה ודברים שאין בהן ענוי נפש כי מגרש לה חיילא עלה והא תנן [ז]ר' יוחנן בן נורי אומר יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה לו אלמא כי מגרש לה ומפר לה מעיקרא הויא הפרה אמרי הלין והלין הויא הפרה [3]אלא נדרי ענוי נפש מפר בין לעצמו ובין לאחרים אין בהן ענוי נפש לעצמו מפר לאחרים אינו מפר והכי קתני אלו נדרים שהוא מפר בין לעצמו ובין לאחרים נדרים שיש בהן ענוי נפש: אם ארחץ: היכי קאמר אילימא דאמרה קונם פירות עולם עלי אם ארחץ למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרן פירות עולם (ח) אלו עלה ועוד בהא לימא ר' יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דלמא רחצה ואיתסרו פירות עולם עלה ואלא

אמר רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש. מפרש בגמ' [פח.] דלר' יוסי נדרי ענוי נפש הוא דלא הויין אבל דברים שבינו לבינה הויין: **ואלו הן נדרי ענוי נפש.** מסקנא דמילתיה דרבי יוסי היא: **יציאת לה ממדינה אחרת.** דכיון דמותרת לאכול מפירות מדינה אחרת אין זה ענוי נפש: **ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו.** שחנווני זה מקיפו ופעמים שאין לו מעות ומנלאת היא מתענה הלכך יפר. ומסתברא דלר' יוסי נמי בנדרה מפירות מדינה שהיא דרה בה יפר דלא גרעה מדינתה מחנווני המקיפו וכי קתני יציאת לה ממדינה אחרת בשאר נדרה מפירות מדינתה: **דברי רבי יוסי.** בגמרא [פב.] מפרש למה לי כיון דברים מילתיה תנא אמר ר' יוסי: **גמ' כי מגרש לה חייבי.** ומתסרא בהו אע"פ שחזר ונשאה: **והתנן רבי יוחנן בן נורי אומר יפר.** מתניתין היא בהאי פרקא(ה) וקתני רישא קונם שאני עושה על פיך אינו צריך להפר דהא משעבדא ליה ואלמוה רבנן לשיעבודיה דבעל שלא יפקיענו קונם ר' יוחנן בן נורי אומר יפר כשיגרשנו ותהא אסורה לחזור לו שמא יהנה ממנה ומש"ה יפר. אלמא כי מפר לה מעיקרא אפי' בתר גירושין לא חייל נדרה ואע"ג דמעשה יליד מדברים שבינו לבינה הוא: **בין לעצמו.** מהניא הפרה דיליה בין שהיא רווקה לעצמו של מפר: **בין לאחרים.** אפילו גרשה ונשאת לאחר: **אבל אין בכסם ענוי נפש אלא דברי שבינו לבינה לעצמו מפר לאחרי' אינו מפר.** דכיון שנשאת לאחר בטלה לה הפרה דיליה וחייל נדרה והכי קתני ואלו נדרים שהוא מפר בין לעצמו בין לאחרים דכיון דתני מפר קתמא הפרה עולמית משמע: **היכי קאמרה.** דלשון קונם לא שייך אם: **אילימא דאמרה קונם פירות עולם עלי אם ארחץ למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה.** דמדלא תני כגון שנדרה בדמיה עצמה אלמא בדמיה ליכא ענוי וכיון דליכא ענוי למה לה הפרה. ומדאמרינן האי ליתנא דלמה לה הפרה ואמרי' נמי לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה משמע דכל אימת דלא רחצה לא מתסרי עלה פירות ולא חיישינן שמא תרחץ ואיכא למידק דהא אמר רב יהודה לעיל פרק ואלו מותרין (דף יד:) קונס עיני בשינה היום אם אישן למחר אל יישן היום חיישינן שמא יישן למחר דבתנאיה לא מזדהר וה"נ אית לן למימחא דלמא רחצה ותסר מהשתא בפירי לאו קושיא היא דאי אמרה בהדיא קונס פירות עולם עלי מהיום אם ארחץ ה"נ אבל כיון שתלתה נדרה באם אין במשמע שתחול נדרה אלא לאחר שתעבור על תנאה: **ועוד בהא לימא רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דלמא רחצה ואיתסרו פירות עולם עלה.** לאו דינא דר' יוסי קא קשיא ליה דהיכי נקשי לרבי יוסי אמאי לא יפר דלמא רחצה דהא איפכא אקשינן לתנא קמא לא תרחץ ולא לתסרון פירות עולם עלה אלא לישנא קשיא ליה דקאמר אין אלו נדרי ענוי נפש דמשמע דלא פליג אמאי דחיים ת"ק דלמא רחצה אלא דקאמר דאפי' הכי אין אלו נדרי ענוי נפש והא ודאי קשיא דכיון דקמודה דלמא רחצה אעיקר נדרה הא אית בה עינוי נפש ואם איתא דלא מודה ליה דלמא רחצה הוה לן למימר אין יכול להפר משום נדרי ענוי נפש: ואלא

אמר רבי יוסי וכו'. ובגמרא(ב) מפרש דאין ענוי נפש אלא כגון קונם שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין וכדגרסינן במסכת כתובות בפרק המדיר(ג) לרבי יוסי ולרבנן דברים שאין בהן ענוי נפש כגון שנדרה שלא לאכול עמו בקערה דהיינו דברים שבינו לבינה בגמרא מפרש היאך מפירן בעל: **פירות מדינה זו עלי.** בקונס. מפורש בברייתא דרבי חייא(ד) אם יש לו חלק בהן זהו ענוי נפש אין לו חלק בהן אין אלו ענוי נפש ויציא לה ממדינה אחרת: **ואם לא היתה פרנסתו.** של בעל אלא הימנו שהחנווני הזה מעלה לו מזונות הרי זה יפר דברי ר' יוסי דהיינו ענוי נפש: **גמ'** מדקתני ואלו נדרים שמפר וקמפרש בהו ענוי נפש מכלל דשאין ענוי נפש כגון דברים שבינו לבינה אינו מיפר: **והתניא.** בספרי בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריה מה ת"ל אם לנדרים שיש בהן ענוי נפש הרי כבר נאמר לענות נפש אלא מלמד שהבעל מפר בנדרים שבינו לבינה: **אמרי.** הני והני בין נדרי ענוי נפש בין שבינו לבינה מפר: **מיהו נדרי ענוי נפש מפר לעולם.** אפילו לאחר שנגרשה מתחתיו שתתגרש או תתאלמן וה"ק מתני' אלו נדרים שהוא מפר לעולם: (ג) **כי מגרש לה או שתאלמן.** דנפקא מרשותיה: **חייל עלה.** בנדרים שבינו לבינה אבל יש בהן כו'. הש"ס הוא דקא פשיט למילתא: **ומי מצית אמרת דברים שאין בהן ענוי נפש כי מגרש לה דחייל עלה והתנן.** במתני' קונס שאני עושה לפיך כל מה שאני עושה להנאת פיך יהא עלי כקרבן: **ר' יוחנן בן נורי אומר יפר דשמא יגרשנה ותהא אסורה לו.** דבמה שנדרה השתא אין בדבריה כלום דאינה יכולה לאסור עליו מה שתקנו לו חכמים ממנה אבל אם יגרשנה מיד חל הנדר ותהא אסורה לחזור לו שהיא מודרת הנאה ממנו והיינו דברים שבינו לבינה וקא"ר יוחנן בן נורי יפר אלמא דכי מפר והדר מגרש לה תו לא חייל עלה נדר: **אמרי הלין והלין.** בין יש בהן ענוי נפש ובין אין בהן ענוי נפש הויא להו הפרה לעולם אפי' לאחר שתתגרש אלא דנדרי ענוי נפש מופרין לעולם בין לעצמו בין לאחרים בין יגרשנה ויחזירנה בין תגשא לאחרים: **לעצמו מפר.** כשיגרשנה ויחזירנה אבל ניסת לאחרים חיילי עלה: וקא מהדר אלינא דרבנן היכי קתני דאמרה אם ארחץ: **אילימא דאמרה קונם פירות וכו' למה לי הפרה.** דכיון דלא אמרה קונם פירות עלי סתם אלא תליא נדרה (ג) בהנאה אמאי מצי מפר והא אפשר דלא הוי ענוי נפש דלא תרחץ ולא תתסר בפירות. והשתא לא ס"ל דרחיצה עצמה הוי ענוי נפש: **ועוד.** אי דקאמרה כה"ג בהא לימא ר' יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש כלל והא ודאי נדרי ענוי נפש הן: אלא

אמר רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש. מפרש בגמ' [פח.] דלר' יוסי נדרי ענוי נפש הוא דלא הויין אבל דברים שבינו לבינה הויין: **ואלו הן נדרי ענוי נפש.** מסקנא דמילתיה דרבי יוסי היא: **יציאת לה ממדינה אחרת.** דכיון דמותרת לאכול מפירות מדינה אחרת אין זה ענוי נפש: **ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו.** שחנווני זה מקיפו ופעמים שאין לו מעות ומנלאת היא מתענה הלכך יפר. ומסתברא דלר' יוסי נמי בנדרה מפירות מדינה שהיא דרה בה יפר דלא גרעה מדינתה מחנווני המקיפו וכי קתני יציאת לה ממדינה אחרת בשאר נדרה מפירות מדינתה: **דברי רבי יוסי.** בגמרא [פב.] מפרש למה לי כיון דברים מילתיה תנא אמר ר' יוסי: **גמ' כי מגרש לה חייבי.** ומתסרא בהו אע"פ שחזר ונשאה: **והתנן רבי יוחנן בן נורי אומר יפר.** מתניתין היא בהאי פרקא(ה) וקתני רישא קונם שאני עושה על פיך אינו צריך להפר דהא משעבדא ליה ואלמוה רבנן לשיעבודיה דבעל שלא יפקיענו קונם ר' יוחנן בן נורי אומר יפר כשיגרשנו ותהא אסורה לחזור לו שמא יהנה ממנה ומש"ה יפר. אלמא כי מפר לה מעיקרא אפי' בתר גירושין לא חייל נדרה ואע"ג דמעשה יליד מדברים שבינו לבינה הוא: **בין לעצמו.** מהניא הפרה דיליה בין שהיא רווקה לעצמו של מפר: **בין לאחרים.** אפילו גרשה ונשאת לאחר: **אבל אין בכסם ענוי נפש אלא דברי שבינו לבינה לעצמו מפר לאחרי' אינו מפר.** דכיון שנשאת לאחר בטלה לה הפרה דיליה וחייל נדרה והכי קתני ואלו נדרים שהוא מפר בין לעצמו בין לאחרים דכיון דתני מפר קתמא הפרה עולמית משמע: **היכי קאמרה.** דלשון קונס לא שייך אם: **אילימא דאמרה קונס פירות עולם עלי אם ארחץ למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה.** דמדלא תני כגון שנדרה בדמיה עצמה אלמא בדמיה ליכא ענוי וכיון דליכא ענוי למה לה הפרה. ומדאמרינן האי ליתנא דלמה לה הפרה ואמרי' נמי לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה משמע דכל אימת דלא רחצה לא מתסרי עלה פירות ולא חיישינן שמא תרחץ ואיכא למידק דהא אמר רב יהודה לעיל פרק ואלו מותרין (דף יד:) קונס עיני בשינה היום אם אישן למחר אל יישן היום חיישינן שמא יישן למחר דבתנאיה לא מזדהר וה"נ אית לן למימחא דלמא רחצה ותסר מהשתא בפירי לאו קושיא היא דאי אמרה בהדיא קונס פירות עולם עלי מהיום אם ארחץ ה"נ אבל כיון שתלתה נדרה באם אין במשמע שתחול נדרה אלא לאחר שתעבור על תנאה: **ועוד בהא לימא רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דלמא רחצה ואיתסרו פירות עולם עלה.** לאו דינא דר' יוסי קא קשיא ליה דהיכי נקשי לרבי יוסי אמאי לא יפר דלמא רחצה דהא איפכא אקשינן לתנא קמא לא תרחץ ולא לתסרון פירות עולם עלה אלא לישנא קשיא ליה דקאמר אין אלו נדרי ענוי נפש דמשמע דלא פליג אמאי דחיים ת"ק דלמא רחצה אלא דקאמר דאפי' הכי אין אלו נדרי ענוי נפש והא ודאי קשיא דכיון דקמודה דלמא רחצה אעיקר נדרה הא אית בה עינוי נפש ואם איתא דלא מודה ליה דלמא רחצה הוה לן למימר אין יכול להפר משום נדרי ענוי נפש: ואלא

לא תרחץ ולא ליתסרון. מדקאמרת שאמרה קונס פירות עלי ולא אמרה קונס רמיה עלי אם לא תרחץ אלמא לא תשבה לרמיה עניו נפש ג"כ למה יפר לא תעבור על תנאה ולא יתקרו פירות עלה: ועוד [בהא] לימא ר' יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דלמא רחצה ומתברא פירות עולם עלה. אע"ג דפריך לרבנן דלא מצי בעל מפר כיון דהשתא לא הוי ענוי נפש מ"מ פריך שפיר השתא אלינא דקאמר ר' יוסי כיון דאסרה פירות עולם עלה אם תרחץ לא הל"ל אין אלו נדרי ענוי נפש כיון שיכולין לבא לידי ענוי נפש אע"ג דהשתא לא מצי מפר משום הך תשמה והוה ליה למימר ר' יוסי אומר לא יפר:

אם לא היתה פרנסתו אלא ממנו. שהוא מאמינו עד שיריוח ויפרע לו: גמ' מלמד שהבעל מפר דברים שבינו לבינה. וה"ה נמי אב ואפי' דנקט בעל משום דגבי בעל כתיב לענות נפש ומהכא קא מרבה אף דברים שבינו לבינה כגון שנדרה שלא לשמשו לו שלא דברים שגורמים אינה בינו לבינה: כי מגרש לה חייל עלה דבעל נדרא. דהכי משמע ליה השתא לישנא דקא"ר בין אים לאשתו דוקא כל זמן שהיא אשתו: רבי יוחנן אמר יפר. אע"ג דהשתא לא מצי אסרה עליה דבעל מעשה יליד משום דמשעבדא ליה: שמא יגרשנה. ופקע שעבודיה ויחזור הנדר ולא יוכל להחזירה הלכך מפר לה ומיקרי שפיר דברים שבינו לבינה כיון דאשתו היא השתא וכשיחזירנה יהיו דברים שבינו לבינה אלמא כי מפר לה השתא הוי הפרה לעולם: אלא נדרי ענוי נפש מפר בין לעצמו בין לאחרים. בין לעצמו כל זמן שהיא אשתו בין לאחרים אם מתגרש ומנשא לאחר: אין בהן ענוי נפש לעצמו מפר. כלומר כל מה דשייך לעצמו הוי הפרתו הפרה כל זמן שהיא אשתו וכין אם גרשה והחזירה הלכך אם גירשה כל זמן שהיא רוויה לשוב אליו לא חל הנדר אבל אם נשאת לאחר חל הנדר דלא מתבטל למימר שיחול הנדר מיד אחר שגרשה ואם יחזירנה פקע הנדר דלא מצינו נדר ו' (שלא) פקע ממילא: למה לה הפרה

אמר רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש. מפרש בגמ' [פח.] דלר' יוסי נדרי ענוי נפש הוא דלא הויין אבל דברים שבינו לבינה הויין: ואלו הן נדרי ענוי נפש. מסקנא דמילתיה דרבי יוסי היא: יציאת לה ממדינה אחרת. דכיון דמותרת לאכול מפירות מדינה אחרת אין זה ענוי נפש: ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו. שחנווני זה מקיפו ופעמים שאין לו מעות ומנלאת היא מתענה הלכך יפר. ומסתברא דלר' יוסי נמי בנדרה מפירות מדינה שהיא דרה בה יפר דלא גרעה מדינתה מחנווני המקיפו וכי קתני יציאת לה ממדינה אחרת בשאר נדרה מפירות מדינתה: דברי רבי יוסי. בגמרא [פב.] מפרש למה לי כיון דברים מילתיה תנא אמר ר' יוסי: גמ' כי מגרש לה חייבי. ומתסרא בהו אע"פ שחזר ונשאה: והתנן רבי יוחנן בן נורי אומר יפר. מתניתין היא בהאי פרקא(ה) וקתני רישא קונם שאני עושה על פיך אינו צריך להפר דהא משעבדא ליה ואלמוה רבנן לשיעבודיה דבעל שלא יפקיענו קונם ר' יוחנן בן נורי אומר יפר כשיגרשנו ותהא אסורה לחזור לו שמא יהנה ממנה ומש"ה יפר. אלמא כי מפר לה מעיקרא אפי' בתר גירושין לא חייל נדרה ואע"ג דמעשה יליד מדברים שבינו לבינה הוא: בין לעצמו. מהניא הפרה דיליה בין שהיא רווקה לעצמו של מפר: בין לאחרים. אפילו גרשה ונשאת לאחר: אבל אין בכסם ענוי נפש אלא דברי שבינו לבינה לעצמו מפר לאחרי' אינו מפר. דכיון שנשאת לאחר בטלה לה הפרה דיליה וחייל נדרה והכי קתני ואלו נדרים שהוא מפר בין לעצמו בין לאחרים דכיון דתני מפר קתמא הפרה עולמית משמע: היכי קאמרה. דלשון קונס לא שייך אם: אילימא דאמרה קונס פירות עולם עלי אם ארחץ למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה. דמדלא תני כגון שנדרה בדמיה עצמה אלמא בדמיה ליכא ענוי וכיון דליכא ענוי למה לה הפרה. ומדאמרינן האי ליתנא דלמה לה הפרה ואמרי' נמי לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה משמע דכל אימת דלא רחצה לא מתסרי עלה פירות ולא חיישינן שמא תרחץ ואיכא למידק דהא אמר רב יהודה לעיל פרק ואלו מותרין (דף יד:) קונס עיני בשינה היום אם אישן למחר אל יישן היום חיישינן שמא יישן למחר דבתנאיה לא מזדהר וה"נ אית לן למימחא דלמא רחצה ותסר מהשתא בפירי לאו קושיא היא דאי אמרה בהדיא קונס פירות עולם עלי מהיום אם ארחץ ה"נ אבל כיון שתלתה נדרה באם אין במשמע שתחול נדרה אלא לאחר שתעבור על תנאה: ועוד בהא לימא רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דלמא רחצה ואיתסרו פירות עולם עלה. לאו דינא דר' יוסי קא קשיא ליה דהיכי נקשי לרבי יוסי אמאי לא יפר דלמא רחצה דהא איפכא אקשינן לתנא קמא לא תרחץ ולא לתסרון פירות עולם עלה אלא לישנא קשיא ליה דקאמר אין אלו נדרי ענוי נפש דמשמע דלא פליג אמאי דחיים ת"ק דלמא רחצה אלא דקאמר דאפי' הכי אין אלו נדרי ענוי נפש והא ודאי קשיא דכיון דקמודה דלמא רחצה אעיקר נדרה הא אית בה עינוי נפש ואם איתא דלא מודה ליה דלמא רחצה הוה לן למימר אין יכול להפר משום נדרי ענוי נפש: ואלא

המדיר (דף עא:) דהיכא דתלתה לקישוט בתשמיש המטה דהיכי תעביד לא מתקשט ולא מיתסר קרו לה מנוולתא הלכך נדר דקישוט הוי נדר דעינוי נפש:

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פי"ב מהל' נדרים הל' ז סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ס:

ד ב ג מיי' שם הל' ב ג טוש"ע שם סעי' נה:

תורה אור השלם

1. אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לְבִתּוֹ בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ: במדבר ל יז

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא ליתסקן פירות עולם עלה כל"ל ומיבת אלו נמחק: (ב) רש"י ד"ה מכי מגרש לה וכו' חייל עלה נדרא בנדרי' כל"ל והד"ת: (ג) ד"ה אילימא וכו' תליא נדרה בהנאת רחיצה אמאי מצי:

תוספות

[אמר] ר' יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש. בגמרא מפרש: קונם פירות העולם עלי יפר. דהוי עינוי: פירות מדינה זה. לא הוי עינוי שיכול להביא ממדינה אחרת: פירות חנוני זה אינו יכול לחפר. שיכולה להסתפק מחנוני אחר: ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו. כלומר שאותו חנוני מקיף לה וריגל אצלו מיפר דהוי עינוי נפש: מלמד שהבעל מפר דברים שבינו לבינה. אם נדרה שלא לשמשו: מפר לעולם. גם כי מתגרש [וה"ק] אלו נדרים שהוא מפר [לה] הפרת עולם נדרים שיש בהן ענוי נפש: ר' יוחנן בן נורי אומר. מתני' היא בהאי פירקא (דף פה.) שנודרת קונס שאני עושה לפיך יפר שאם לא יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה להחזיר שיחול הנדר דכל כמה שהיא מתחיו לא חל הנדר דאלומי אלמוה לשעבוד דבעל אלמא כי מפר לה מעיקרא הויא הפרה אחר הגירושין: אלא נדרי ענוי נפש מפר בין לעצמו. אם יגרשה ותנשא לאחרים אבל דברים שבינו לבינה לעצמו מפר לאחרים אינו מפר כלומר כל מה דשייך לעצמו הוי הפרתו הפרה בין בהיותה מתחיו ובין כשגירשה לאחרי הוי שפיר בינו לבינה כל כמה דלא ניתאת לאחר הלכך הוי הפרתו הפרה כשמחזירה: לאחרים אינו מפר כשניתת לאחר חל הנדר דהכי משמע קרא בין אים לאשתו בעוד האים עם אשתו וגם כשגירשה הוי שפיר בין אים לאשתו אשת יחזירנה יהיה בינו לבינה שמותר הוא להחזירה הלכך אינו חל כלל אחר שגירשה ואע"ג שמן הדין היה לנו לומר שיחול אחר הגירושין ויתבטל כשיחזירנה זה לא מלינו שאחר שחל שיחזור ויתבטל אבל אחר שנשא לאחר מו לא הוי בינו לבינה שאסור הוא להחזירה: היכי קאמרה. דה"ל למימר קונס רמיה עלי: אילימא דאמרה קונם פירות עלי אם ארחץ למה לי הפרה לא תרחץ. דמקשינן תנא שנדרה כך מפירות אם תרחץ ולא קתני שנדרה מרמיה ס"מ דאי לאו דתליגיה בפירות נדר דרמיה גופה לאו עינוי נפש הוא וא"כ לא תרחץ ועוד הכא לימא רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דלמא רחצה [ואיתסרו] פירות עלה וקשה דמעיקרא פריך למ"ק לא תרחץ [ולא ליתסרו פירות עלה] והשתא פריך איפכא וי"ל דמשמע ליה מדלא קתני רבי יוסי אומר לא יפר וקאמר אין אלו נדרי ענוי נפש לאורויי לך דבהאי נדר דאיירינן אפי' אם תעבור התנאי אין בנדר ענוי נפש והכי"מ פי' דהס"ס סמיך אאם אתקשט דמתרלינן לה בהא דאמרה קונס פירות [אם אתקשט דאם לא אתקשט] קרו לה מנוולתא דה"ג אמר פרק אלו נדרי ענוי נפש לאורויי לך דבהאי נדר דאיירינן אפי' אם תעבור התנאי אין בנדר ענוי נפש והכי"מ פי' דהס"ס סמיך אאם אתקשט דאם לא אתקשט] קרו לה מנוולתא דה"ג אמר פרק

מוסף רש"י

אין אלו נדרי ענוי נפש. ואין הבעל מיפר, דלענוית נפש כתיב (כתובות עא.). יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה לו. לחזור לו, דאותה מלאכה שעשה אחר הגירושין כשתבא בכשותו אסור באותה מלאכה וככל מעשה יהיה מגירושין ואילך, וקסבר אדם אוסר דבר שלא בא לעולם, כגון מעשה יהיה שעתידה לעשות דלכשתבא לעולם אחר גירושין אע"פ שלא בא לרשותו בעת שבא לעולם דהא מגורשת היא לכשבאה ברשותו שתבא לו שיהא אסור (לקמן פה.).

פירוש הרא"ש

אם לא היתה פרנסתו אלא ממנו. שהוא מאמינו עד שיריוח ויפרע לו: גמ' מלמד שהבעל מפר דברים שבינו לבינה. וה"ה נמי אב ואפי' דנקט בעל משום דגבי בעל כתיב לענות נפש ומהכא קא מרבה אף דברים שבינו לבינה כגון שנדרה שלא לשמשו לו שלא דברים שגורמים אינה בינו לבינה: כי מגרש לה חייל עלה נדרא. דהכי משמע ליה השתא דקא"ר בין אים לאשתו דוקא כל זמן שהיא אשתו: רבי יוחנן אמר יפר. אע"ג דהשתא לא מצי אסרה עליה דבעל מעשה יליד משום דמשעבדא ליה: שמא יגרשנה. ופקע שעבודיה ויחזור הנדר ולא יוכל להחזירה הלכך מפר לה ומיקרי שפיר דברים שבינו לבינה כיון דאשתו היא השתא וכשיחזירנה יהיו דברים שבינו לבינה אלמא כי מפר לה השתא הוי הפרה לעולם: אלא נדרי ענוי נפש מפר בין לעצמו בין לאחרים. בין לעצמו כל זמן שהיא אשתו בין לאחרים אם מתגרש ומנשא לאחר: אין בהן ענוי נפש לעצמו מפר. כלומר כל מה דשייך לעצמו הוי הפרתו הפרה כל זמן שהיא אשתו וכין אם גרשה והחזירה הלכך אם גירשה כל זמן שהיא רוויה לשוב אליו לא חל הנדר אבל אם נשאת לאחר חל הנדר דלא מתבטל למימר שיחול הנדר מיד אחר שגרשה ואם יחזירנה פקע הנדר דלא מצינו נדר ו' (שלא) פקע ממילא: למה לה הפרה

(ה) לקמן פה., ב) [עי' לקמן פח:], ג) [לקמן עא.], ד) [תוספתא פ"ז ה"ג], ה) לקמן פה., ו) ל"ל שחל,

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ואלא [א]דאמרה קונם הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ משום הכי מיפר לה דהיכי תעביד תרחץ מתסרא הנאת רחיצה עלה לא תרחץ אית לה ניוולא ורבי יוסי סבר אפשר דלא רחצה ולניוול לא חיישינן אי הכי ליתני הכי רבי יוסי אומר תנאי זה אין בו ענוי נפש אלא [ב]דאמרה הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ היום ורבי יוסי סבר [ג]ניוול דחד יומא לא שמיה ניוול שנית

(א) **אלא דאמרה הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ.** פעם אחת שיאסרו לה לעולם כל הנאת רחיצה כגון כיחול ופירכוס וסיכה שהן צרכי רחיצה ואף רחיצה עצמה: **ואהכי מיפר דהיכי תעביד כו'.** דקסברי רבנן דרחיצה היינו ענוי נפש: **ור"י סבר.** אפשר בלא רחיצה ולניוול דרחיצה לא חיישינן ואהכי קאמר דאין אלו נדרי ענוי נפש: **אי הכי.** הואיל דאוקמת (ב) נדרה ברחיצה לרבי יוסי דלא חיש לניוול דרחיצה דליכא ענוי נפש: **ליתני הכי ר' יוסי אומר תנאי זה אין בו ענוי נפש.** דהא כל הנדר הזה אינו אלא על תנאי (ג) בתנאי שעובדת עובדת על הנדר דאי אפשר בשום ענין להיות בו ענוי נפש (הואיל) דניוול הוא לה ולא הוי ענוי נפש לר' יוסי ואמאי קנסיב לה בלשון ענוי נפש דקאמר אין אלו נדרי ענוי נפש מכלל דר' יוסי סבר איכא ענוי נפש בהאי נדרא במקצת: **אלא.** לעולם לרבי יוסי רחיצה נמי הוי ענוי נפש ומתניתין דהכא (ד) בהאי עסקינן כגון דאמרה אם ארחץ היום דהיינו טעמא דרבי יוסי דאמר אין אלו נדרי ענוי נפש דאפשר דלא אתיא לידי ענוי נפש דלא רחצה היום ולא מיתסרא הנאת רחיצה עלה ואיכא אלא ניוול דיומיה דמכאן ואילך רחצה כל אימת דבעית. והשתא איכא למיפרך לר' יוסי ליתני תנאי זה דקאמר לר' יוסי ניוול רחיצה לזמן מרובה הוי נדרי ענוי נפש ולהכי קתני בלשון הנדר והיינו טעמא דלא פריך הכא כדפרכינן לעיל לר' יוסי דלמא רחצה היום ומיתסרא הנאת רחיצה עלה דר' יוסי חיש לניוול מרובה משום דהתם לא אמרה אלא אם ארחץ סתם ואיכא למיחש דלמא רחצה אבל הכא דאמרה היום ותו לא ליכא למיחש דלמא רחצה בתוכו היום. והוא הדין דאפשר לאוקמה נמי דאמרה הכי בתירוץ זה קונם פירות עולם עלי אם ארחץ היום אלא משום דשבקה לההיא ואיירי בהנאת רחיצה מוקים זה נמי בהנאת רחיצה: שנית

ואלא דאמרה הנאת רחיצה עלי אם ארחץ. וכיון דקאמרה הכי רחיצה דאשוה שריא לה אבל מההיא רחיצה ואילך מתסרא ברחיצה לעולם: **לא תרחץ אית לה ניוול.** דס"ל דשתא דברחיצה איכא ענוי נפש. וכי תימא אי הכי אמאי נקט תנא דתליא נדרה בהאי ליתני קונס רחיצה עלי איכא למימר דרבותא אשמעינן לתנא קמא דאע"ג דרחיצה קמייתא שריא לה אפילו הכי יפר מהשתא: **ורבי יוסי סבר אפשר דלא רחצה וניוול לא חיישינן.** דס"ל לרבי יוסי דברחיצה לעולם ליכא ענוי נפש. והקשה הרב ר' יונה דמשמע ודאי דקונגיין אתיא דלא כרבי נתן דס"ל דאין הבעל מפר אלא א"כ חל הנדר אלא כרבנן דפליגי בשילהי פירקין[ד] בנטולה אני מן היהודים אם משמשתו דרבי נתן אמר לא יפר וחכ"א יפר דאי כר' נתן המתם נמי ניחא היכי תעביד תשמש מתסרא הנאת תשמיש עלה לא תשמש הוו להו דברים שבינו לבינה כדאמרינן הכא אלא ודאי קונגיין דהכא דלא כר' נתן וכיון שכן מאי קמקשה ברישא קונגיין למה לה הפרה לא תרחוץ ולא ליתסרו פירות עולם עלה דהא לרבנן מפר אע"פ שלא חל הנדר וי"ל דאין הכי נמי דתנא דמתניתין כרבנן ס"ל אלא מיהו כי אמרי רבנן דמפר אע"פ שלא חל הנדר ה"מ היכא שאי אפשר לה להנצל אפי' כי מזדהרא בתנאה מענוי נפש או מדברים שבינו לבינה כגון נטולה אני מן היהודים אם משמשתו שאינה יכולה לינצל מדברים שבינו לבינה אי נמי כגון שתלתה תנאה בדבר שהיא עשויה לעבור עליו כגון שאני נהנית לך אם עושה אני על פי אבא או ע"פ אביך [לקמן פט.] דטריחתא לה מילתא להזהר שלא לעשות על פיהם אבל היכא שתלתה נדרה בדבר שאינו לא מענוי נפש ולא מדברים שבינו לבינה והוא דבר שאפשר לה לעמוד בו כרחיצה דקס"ד ברישא קונגיין דלית בה ענוי נפש אי הא גוונא אפי' לרבנן לא יפר. ואי קשיא דהא תניא לקמן (פט.) אשת איש שאמרה הריני נזירה לכשאתגרש ר"ע אומר יפר משום דס"ל דבעל מיפר אע"פ שלא חל הנדר ואמאי הא התם אכתי לית לה לא נער ענוי נפש ולית בה נמי משום דברים שבינו לבינה אלא קושיא היא דהתם אלו בדידה קאי להנצל מענוי נפש דדלמא מגרש לה בעלה אבל היכא דתליא נדרה ברחיצה לפום מאי דקס"ד ברישא קונגיין דרחיצה לית בה ענוי נפש בדידה קאי: **אי הכי ליתני הכי ר' יוסי אומר תנאי זה אין בו משום ענוי נפש.** פי' הרב ר' יונה דהשתא דתנא אין אלו נדרי ענוי נפש משמע דמשום שאין הנדר ענוי נפש לא יפר אבל אי נדרה מידי דאית ביה ענוי נפש יפר. וליתא דכיון דבתנאה ליכא ענוי נפש אפי' נדרה בפירות עולם לא יפר וכדאמרינן ברישא קונגיין למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרו פירות עולם עלה: **אלא דאמרה הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ היום.** דלתנא קמא ניוול דחד יומא שמיה ניוול ומש"ה יפר דהיכי תעביד וכדכתיבנא לעיל: **ור' יוסי סבר ניוול דחד יומא לא שמיה ניוול.** הלכך לא יפר דמאי מוקמא נפשה חד יומא ברחיצה ותו לא מתסרא בה. וליכא לאקשויי הכא כדמקשינן לעיל אי הכי ליתני ר' יוסי אומר תנאי זה אין בו ענוי נפש משום דאי הוה תני הכי הוה משמע ענוי נפש הוא דלא הוי אבל דברים שבינו לבינה הוי דהאי ליתנא הכי משמע כדמוכח לקמן [פא.] בהדיא וניוול דחד יומא לר' יוסי אפילו מדברים שבינו לבינה לא הוי כך אי"ת הרב ר' יונה ז"ל. וכ"ת אכתי קשיא דכיון דר' יוסי לא פליג אלא אניוול דחד יומא אבל ניוול דלעולם מודי ביה דהוי ענוי נפש היכי א"ר יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דהא בעיקר הנדר ענוי נפש יש בו וכדמקשינן ברישא שמעתין. תירץ הרב ר' אליעזר דליתא דר' יוסי ארחיצה דלעולם נמי פליג והכי קאמרינן ר' יוסי סבר ניוול דחד יומא לא שמיה ניוול ולא חש תנא לאשמועי' בהדיא מידי אלא גדולה מזו קאמר שאין אלו נדרי ענוי נפש כלומר דרחיצה גופה ליתא בה ענוי נפש כלל. ולפירוש של הרב ר' יונה ז"ל אתי ליה שפיר טפי דבניוול דחד יומא פליג דאפילו משום דברים שבינו לבינה ליתא ביה וברחיצה דלעולם פליג דאין אלו נדרי ענוי נפש מיהו דברים שבינו לבינה הוויין. ומכללא משמע דכיון דאפילו ברחיצה דלעולם ליכא ענוי נפש ממילא דחד יומא אפילו דברים שבינו לבינה נמי לא הוי זה ג"כ. וקונגיין לקמן נמי מוכחא דלר' יוסי אפילו ברחיצה דלעולם נמי ליכא ענוי נפש דמקשינן דר' יוסי אדר' מדקאמר [ע"ב] דכשיסתם קודמת אלמא דס"ל דרבי יוסי במתניתין אכולה רחיצה פליג דליכא ענוי דאי לא מאי קושיא: שנית

(ב) **אלא דאמרה הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ.** פעם אחת שיאסרו לה לעולם כל הנאת רחיצה כגון כיחול ופירכוס וסיכה שהן צרכי רחיצה ואף רחיצה עצמה: **ואהכי מיפר דהיכי תעביד כו'.** דקסברי רבנן דרחיצה היינו ענוי נפש: **ור"י סבר.** אפשר בלא רחיצה ולניוול דרחיצה לא חיישינן ואהכי קאמר דאין אלו נדרי ענוי נפש: **אי הכי.** הואיל דאוקמת (ב) נדרה ברחיצה לרבי יוסי דלא חיש לניוול דרחיצה דליכא ענוי נפש: **ליתני הכי ר' יוסי אומר תנאי זה אין בו ענוי נפש.** דהא כל הנדר הזה אינו אלא על תנאי (ג) בתנאי שעובדת עובדת על הנדר דאי אפשר בשום ענין להיות בו ענוי נפש (הואיל) דניוול הוא לה ולא הוי ענוי נפש לר' יוסי ואמאי קנסיב לה בלשון ענוי נפש דקאמר אין אלו נדרי ענוי נפש מכלל דר' יוסי סבר איכא ענוי נפש בהאי נדרא במקצת: **אלא.** לעולם לרבי יוסי רחיצה נמי הוי ענוי נפש ומתניתין דהכא (ד) בהאי עסקינן כגון דאמרה אם ארחץ היום דהיינו טעמא דרבי יוסי דאמר אין אלו נדרי ענוי נפש דאפשר דלא אתיא לידי ענוי נפש דלא רחצה היום ולא מיתסרא הנאת רחיצה עלה ואיכא אלא ניוול דיומיה דמכאן ואילך רחצה כל אימת דבעית. והשתא איכא למיפרך לר' יוסי ליתני תנאי זה דקאמר לר' יוסי ניוול רחיצה לזמן מרובה הוי נדרי ענוי נפש ולהכי קתני בלשון הנדר והיינו טעמא דלא פריך הכא כדפרכינן לעיל לר' יוסי דלמא רחצה היום ומיתסרא הנאת רחיצה עלה דר' יוסי חיש לניוול מרובה משום דהתם לא אמרה אלא אם ארחץ סתם ואיכא למיחש דלמא רחצה אבל הכא דאמרה היום ותו לא ליכא למיחש דלמא רחצה בתוכו היום. והוא הדין דאפשר לאוקמה נמי דאמרה הכי בתירוץ זה קונס פירות עולם עלי אם ארחץ היום אלא משום דשבקה לההיא ואיירי בהנאת רחיצה מוקים זה נמי בהנאת רחיצה: שנית

מיפר אע"פ שלא חל הנדר ואמאי הא התם אכתי לית לה לא נער ענוי נפש ולית בה נמי משום דברים שבינו לבינה אלא קושיא היא דהתם אלו בדידה קאי להנצל מענוי נפש דדלמא מגרש לה בעלה אבל היכא דתליא נדרה ברחיצה לפום מאי דקס"ד ברישא קונגיין דרחיצה לית בה ענוי נפש בדידה קאי: **אי הכי ליתני הכי ר' יוסי אומר תנאי זה אין בו משום ענוי נפש.** פי' הרב ר' יונה דהשתא דתנא אין אלו נדרי ענוי נפש משמע דמשום שאין הנדר ענוי נפש לא יפר אבל אי נדרה מידי דאית ביה ענוי נפש יפר. וליתא דכיון דבתנאה ליכא ענוי נפש אפי' נדרה בפירות עולם לא יפר וכדאמרינן ברישא קונגיין למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרו פירות עולם עלה: **אלא דאמרה הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ היום.** דלתנא קמא ניוול דחד יומא שמיה ניוול ומש"ה יפר דהיכי תעביד וכדכתיבנא לעיל: **ור' יוסי סבר ניוול דחד יומא לא שמיה ניוול.** הלכך לא יפר דמאי מוקמא נפשה חד יומא ברחיצה ותו לא מתסרא בה. וליכא לאקשויי הכא כדמקשינן לעיל אי הכי ליתני ר' יוסי אומר תנאי זה אין בו ענוי נפש משום דאי הוה תני הכי הוה משמע ענוי נפש הוא דלא הוי אבל דברים שבינו לבינה הוי דהאי ליתנא הכי משמע כדמוכח לקמן [פא.] בהדיא וניוול דחד יומא לר' יוסי אפילו מדברים שבינו לבינה לא הוי כך אי"ת הרב ר' יונה ז"ל. וכ"ת אכתי קשיא דכיון דר' יוסי לא פליג אלא אניוול דחד יומא אבל ניוול דלעולם מודי ביה דהוי ענוי נפש היכי א"ר יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דהא בעיקר הנדר ענוי נפש יש בו וכדמקשינן ברישא שמעתין. תירץ הרב ר' אליעזר דליתא דר' יוסי ארחיצה דלעולם נמי פליג והכי קאמרינן ר' יוסי סבר ניוול דחד יומא לא שמיה ניוול ולא חש תנא לאשמועי' בהדיא מידי אלא גדולה מזו קאמר שאין אלו נדרי ענוי נפש כלומר דרחיצה גופה ליתא בה ענוי נפש כלל. ולפירוש של הרב ר' יונה ז"ל אתי ליה שפיר טפי דבניוול דחד יומא פליג דאפילו משום דברים שבינו לבינה ליתא ביה וברחיצה דלעולם פליג דאין אלו נדרי ענוי נפש מיהו דברים שבינו לבינה הוויין. ומכללא משמע דכיון דאפילו ברחיצה דלעולם ליכא ענוי נפש ממילא דחד יומא אפילו דברים שבינו לבינה נמי לא הוי זה ג"כ. וקונגיין לקמן נמי מוכחא דלר' יוסי אפילו ברחיצה דלעולם נמי ליכא ענוי נפש דמקשינן דר' יוסי אדר' מדקאמר [ע"ב] דכשיסתם קודמת אלמא דס"ל דרבי יוסי במתניתין אכולה רחיצה פליג דליכא ענוי דאי לא מאי קושיא: שנית

ה א ב מיי' פי"ב מהלכו' נדרים הל' [ד] ה ממג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף נט:

תוספות

אלא דאמרה הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ. פעם אחת דפעם רחצאוה יכולה לרחוץ בהיתר: **מיתסרא רחיצה עלה.** ועניו נפש הוא דמהשתא סבר דרחיצה הוי עניו נפש דמתחילה נמי דקאמר לא תרחץ מפרשי' למתניתין דתלה רחיצה בפירות דאי לאו הכי לא הוי עניו: **לא תרחוץ אית לה ניוול.** כלומר עניו נפש הוא ור' יוסי סבר אפשר דלא רחצה כלל גם אם רחצה פעם אחת ומיתסרא (בכלל) [בכל] רחיצה לניוול כהאי לא חיש דרחיצה לא הוי עניו: **ולתני הכי רבי יוסי אומר תנאי זה אין בו עניו נפש.** כיון שיש עניו נפש בקיום התנאי שגם קודם שעבדה התנאי היא מענגת מרחיצה כדי שלא יחול עליה איסור רחיצה הלכך היה לו להזכיר התנאי (ולא הנדר) או לא היה לו לומר רק ר' יוסי אומר לא יפר: **אלא דאמרה הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ היום.** דלרבנן גם מניעה מלרחוץ היום עניו הוא ומיפר: ור' יוסי ניוול דחד יומא לא שמיה ניוול. משמע דמעינות יום א' הוא דלא הוי עינוי אבל במעינות [עולם] הוי עינוי ולא יתכן דבפרק המדיר מוכח מיניה דלר' יוסי אמרי' רחיצה אין בה עינוי ומו דלקמן פריך ממילתא דהכא דר' יוסי אמילתא דלקמן [גוף טולן] לכ"ש דאיכא לער ומאי פריך דאמרת רבי יוסי לא אמר אלא ברחיצת יום אחד ואית דגרסי ורבי יוסי לניוול לא חיש [כלל אפילו היכא] דמיתסרא לעולם ברחיצה לא הוי ניוול דקיים ליה להש"ס דברחיצה ליכא ענוי לרבי יוסי כלל מדקאמר אין אלו נדרי עינוי נפש משמע שאפי' תעבור בתנאי אין עניו נפש בנדר זה כלל והרב ר"ת ממרן גרס ורבי יוסי ניוול דיומיה לא שמיה ניוול. כלומר לא חש התנא לזהירה ניוול דיומיה לכך לא אמר אין בתנאי עניו נפש שאין זה מידוש דדבר פשוט הוא אלא גדולה מזאת השמיענו אין נדר יכול להיות של עניו נפש:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות